

i obejmującego m.in. okresowe rejestrowanie takich choćby zjawisk, jak sukcesje naturalne, synantropizacja itp. Dlatego pożądane byłoby powołanie w Biurze Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej pracowni lasów rezerwatowych, złożonej z odpowiednio dobranych specjalistów. Stałe natomiast kontrolowanie zmian w przyrodzie rezerwatów winny przejąć — niestety dotychczas nie istniejące — placówki naukowo-badawcze przy dyrekcjach parków narodowych.

Stanisław Nowiński

Ginące pomniki przyrody w regionie pszczyńskim

Południowe regiony Górnego Śląska zawierają wiele interesujących obiektów przyrodniczych, w tym i starych drzew — pomników przyrody. Rejestry tych pomników stają się coraz bardziej nieaktualne. Co roku ginie wiele drzew. Wiele pomników przyrody zginęło w ostatnich latach w regionie pszczyńskim. Wiele miejscowości posiada jednak stare drzewa, które są pomnikami przyrody. Wg rejestru jest ich 23, w tym 19 dębów najstarszych, liczących ponad 500 lat, w Golasowicach i Pielgrzymowicach. Sędziwe drzewa rosną także w zabytkowym parku w



Ryc. 1. Otoczony pomnikowymi lipami kościół w Golasowicach z XVI wieku, spłonął w 1973 r. — Monumental lime trees surrounding the church at Golasowice dating back to the XVIth century, which fell victim to a fire in 1973. Fot. E. Krzyżanek



Ryc. 2. Lipa przy ul. Limanowskiego w Pszczynie. — A lime tree in Limanowski—Street at Pszczyna. Fot. E. Krzyżanek



Ryc. 3. Głaz narzutowy w Jankowicach. — An erratic block at Jankowice. Fot. E. Krzyżanek



Ryc. 4. Grupa dębów w Studzionce. — A group of oak trees at Studzionka. Fot. E. Krzyżanek



Ryc. 5. Dąb w Łąka. — An oak tree at Łąka. Fot. E. Krzyżanek

Pszczynie, gdzie przy „trzech dębach” zbierali się powstańcy śląscy i składali przysięgę. Pomnikami przyrody są stare lipy, z najstarszą w wieku 500 lat w Pszczynie przy ul. Limanowskiego. Jest 300-letni wiąz w Suszcu. Ponadto grupy drzew tworzą 12 pomników przyrody, w tym 11 złożonych z dębów i 1 utworzona z lip. Piękny przykład pomników przyrody to alejka dębowa w Studzionce, a z przyrody nieożywionej głazy narzutowe w Pszczynie i Jankowicach.

W październiku 1973 r. spłonął jeden z najstarszych drewnianych



Ryc. 6. Wiąz w Suszcu. — An elm tree at Suszec. Fot. E. Krzyżanek

zabytków budownictwa sakralnego tego regionu kościoł w Golasowicach z XVI w. Otoczony był przez 11 lip, pomników przyrody. Pożar strawił także drzewa, z których pozostały tylko sterczące kikuty, które w końcu musiano usunąć. W ubiegłym roku uległ złamaniu jeden dąb, z grupy historycznych „trzech dębów” w parku pszczyńskim. Wielu innym drzewom — pomnikom przyrody grozi podobny los, o ile na czas nie zostaną odpowiednio zabezpieczone. Dotyczy to głównie dębów w Łące oraz lipy w Pszczyźnie.

Opiekę nad pomnikami przyrody, które są świadkami naszej odległej historii powinna objąć młodzież z najbliższej położonych szkół.

Edward Krzyżanek

Lasy Pszczyńskie — płuca przemysłowego Śląska

Lasy Pszczyńskie stanowią rejon przyrodniczy, przed którym rysują się wielkie perspektywy jako zielonego zaplecza Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego (GOP), a nawet częściowo Rybnickiego Okręgu Węglowego (ROW). W przeciwieństwie do w dużej mierze zdewastowanego krajobrazu, zanieczyszczonej atmosfery i zatrutych rzek „Czarnego Śląska”, Ziemia Pszczyńska — „Zielony Śląsk” — stanowi rejon ciszy, jeszcze nieznacznie zadymionego nieba, bogatej szaty roślinnej, a zwłaszcza lasów, stosunkowo czystych jeszcze cieków (z wyjątkiem Gostyni) z licznymi stawami, które tworzą tu specyficzny krajobraz terenów podmokłych tzw. „Zabi Kraj”. Jednak i tu w tym „cichym zakątku” dają się już powoli odczuwać destruktywne wpływy sąsiednich terenów przemysłowych, jak również nie zawsze właściwie prowadzonej działalności gospodarczej.

Chociaż nazwa mówi o Lasach (Borach) Pszczyńskich, to jednak ich występowanie nie ogranicza się jedynie do rejonu Pszczyzny. Lasy te stanowią pozostałość dawnej, rozległej Puszczy Pszczyńskiej, sięgającej na północy po rejon Katowic (Lasy Panewnickie i Muchowca), na południu przechodzącej w Puszcze Karpacką, a na zachodzie w Lasy Rybnicko-Kozielskie. Dziś Lasy Pszczyńskie obejmują obszar rozciągający się między Mikołowem, Murckami i rzeką Kłodnicą na północy, doliną Pszczyńki na południu, Żorami i okolicą Rybnika na zachodzie i doliną Wisły na wschodzie (ryc. 1). W takim ujęciu omawiany kompleks lasów obejmuje powierzchnię ok. 320 km². Pod względem gospodarczym lasy te łączy się w jeden wielki kompleks Lasów Kobiórsko-Kozielskich.

Omawiane lasy rozciągają się na styku dwóch krain geograficznych: na południu Kotliny Oświęcimskiej (część Kotlin Podkarpackich), w skład której wchodzi tu piaszczysta Równina Pszczyńska i Płaskowyż Rybnicki o wyżynnym charakterze, oraz na północy falistej i pagórkowatej